Autor Guste Santini
Ponedjeljak, 09 Kolovoz 2004 20:37

donosi nam Vjsenik od ponedjeljka, 9. kolovoza 2004. godine, na naslovnoj strani.

O tome da država funkcionira u tzv. mekom budžetskom ograničenju pisao sam u više navrata, ne samo na ovim stranicama već i u svojim radovima. Zapravo o rastrošnosti države nije moguće govoriti prateći deficit proračuna i javni dug bez obzira da li se radi o inozemnom ili tuzemnom dugu. Stavari u neuporedivo složenije.

Cijela priča započinje famozne 1998. godine kada je uveden PDV. Likvidne «eksces» u prvom krugu primjene koje stvara uvođenje ovog poreza ocjenjeno je kao nešto što će se trajno događati (čak je izvršena u to vrijeme i procjena domaćeg društvenog proizvoda). Skok u poreznim prihodima temeljem napuštanja poreza na promet u maloprodaji i uvođenja PDV-a nije iskorišteno, a trebalo je, za saniranje državne blagajne; iskorišteno je za povećanje prava nekim korisnicima državnog proračuna čime je stvorena obveza države dok je na snazi odnosni zakon. Pogubni učinci PDV-a vidjeli su se na padu privredne aktivnosti u 1999. godini što je tadašnju stranku na vlasti stajalo izbora.

Koalicija je pokušala zaustaviti cijelu priču načelom «ne talasaj!» i rezultati su bili na crti spomenutog načela. Nova izborna trka u 2003. godini cjelu je stvar ponovno dinamizirala i «probijen» je planirani deficit o čemu smo slušali nekoliko tjedana vrlo optužujuće rasprave današnje i prijašnje vlasti.

Pozadina cjelog slučaja je, međutim, daleko drmatičnija. Nedostatak poreznih prihoda da bi se pokrili rastući rashodi rezultiralo je rasprodajom obiteljskog srebra. Kako je država ukinula društveno vlasništvo postala je vlasnikom ogromnog bogatstva što se je stvaralo desetljećima (eksproprijacija) i koja je tako postala državna imovina čijom prodajom se prikupljaju dodatna sredstva. Nepokriveni se manjak dodatno pokriva inozemnim zaduživanjem kako ne bi bilo učinka istiskivanja na domaćem financijskom tržištu. Učinak je fantastičan: trošiš ne stvaraš i nema inflacije; ne!, imaš deflaciju i rastu devizne rezerve pa postaješ «čudo od gospodarstva».

Cjelokupnoj priči valja pridodati i porezni učinak turizma. I tu nam je bog dao jer je jedino turizam izvozna grana koja donosi porezne prihode. Fantastično da se uljuljaš!

To još nije cijela priča. Zamjena nekih europskih valuta eurom rezultirao je dotokom značajnih financijskih sredstava iz inozemstva/čarapa i sl. što se je «slilo» u «domaće banke» koje su potom taj priliv upotrijebile za kreditiranje proizvoda trajne potrošnje iz inozemstva. Opet se lijepo živilo a nije se radilo. Kada su se ta sredstva plasirala počela je priča sa zaduživanjem «domaćih banaka» u inozemstvu kako bi se realizirala razlika na kamatama. Opet se je tim sredstvima financirala potrošnja iz inozemstva i opet se je bolje živilo nego što bi to opravdali radni rezultati.

Svaka iluzija mora završiti. Iako to još nije potpuno jasno upravo se ove godine nalazimo pred «krutom zbiljom». Magla koja nam onemogućuje sagledavanje pune istine zove se nacionalno bogatsvo (ovo uključuje i prirodna bogatstva) kojim ćemo «amortizirati»

nesposobnost/nemogućnost smanjenja javnih rashoda. Kad prodamo prirodne resurse tada će se vidjeti «što je to carevo novo ruho».

Smanjiti javnu potrošnju objektivno je vrlo složen i socijalno turbulentan proces. Nije lako smanjiti opću i zajedničku potrošnju ni kada imate trostruko veći dohodak per capita. Još je gore kada imate hrvatski slučaj u kojem na zaposlenog dolazi jedan penzioner i jedan nezaposleni. Teško je rješavati socijalne probleme kada vam je aktivno manje od trećine stanovništva. Sve je to poznato danas kao što je bilo poznato i 1993. godine kada je Antiinflacijskim programom započela drama kojoj smo danas svjedoci.

Ipak, krizu, u slučaju Hrvatske, kao stanje i kretanje valja shvatiti kao razvojnu šansu. Nema vremena za gubljenje. Svakim nam je danom terapija sve skuplja a rezultati terapije sve neizvjesniji. Nije vrijeme, gospodo političari, da vam Hrvatska služi. Upravo suprotno, vrijeme je da se politika stavi u funkciju budućnosti Hrvatske. To nije ugodno niti će pučanstvo aplaudirati ali će naša djeca i unučad imati bolju budućnost.